

Veronika Simoniti: *Zasukane štorije*. Ljubljana: Literarno-umetniško društvo Literatura (zbirka Prišleki), 2005.

Veroniko Simoniti smo poznali predvsem po prevodih iz italijanščine in po občasnih objavah v literarnih revijah. Njen prvenec je zbirka večinoma že objavljenih kratkih zgodb, o rdeči niti zbirke pa veliko pove že sam naslov. Z 'zasukanostjo štorij' nas avtorica opozori, da imamo pred sabo klasične kratke zgodbe v slogu Poea s presenetljivimi obratom na koncu. A še pomembnejša je verjetno zastarela beseda štorije. Arhaizmi se v knjigi pojavljajo pogosto, in to praviloma na izpostavljenih mestih. Tako škržati že na prvi strani ne pojejo, pač pa žingajo. Slog je ves čas izpiljen – uporaba starinskih besed je gotovo skrbno premišljena. Nad zgodbami lebdi sij nostalgije (*Nostalgija* je tudi naslov ene od zgodb), ne da bi točno vedeli po čem. Del zgodb je pomaknjen v preteklost, večinoma v čas pred in po drugi svetovni vojni, a se arhaičnost sloga in motivov pojavlja tudi v zgodbah, ki se najverjetneje dogajajo v naši sodobnosti. Kljub zelo raznolikim zgodbam v zbirki ne boste našli minimalističnega slehernika niti neorealističnega junaka, ki bi se ukvarjal zgolj s problemi svoje vsakdanje eksistence. Prav nasprotno so liki Veronike Simoniti osamljeni posebneži, obstranci, umetniki, intelektualci, avtorica pa jih zaloti v času največjih eksistenčnih dilem in preizkušenj.

Takšna je sodobna Perzefona, Ana, ki "beži od ljudi, ki jih ima rada, in od dokončnosti", takšen je študent teologije Simon, ki se ne upa ločiti od sveta, "pa saj se mu tudi ni bilo treba, ker se je svet ločil od njega". Verjetno so vas citati vsaj od daleč spomnili na Cankarja in res je v središču zasukanih štorij njegov ključni motiv: hrepenenje. Ko se je že zdelo, da ga je iz slovenske literature odplaknila postmodernistična ironija (spomnimo se Blatnikovih *Plamenic in solz*), se hrepenenjski junak prenovljen spet vrača na slovensko literarno prizorišče. Liki v knjigi so namreč tipični hrepenenjski junaki: proti usodi so

nemočni (Simon) in večno zazrti v nostalgичno osvetljeno preteklost (zgodbe *Žvižg*, *V vrtincu*, *Nostalgija*) ali v nedosegljivo prihodnost (nemogoča ljubezen Klausa do Kate v zgodbi *Imena stvari*). A kot že povedano, Veronika Simoniti nenehno reflektira svojo pisavo in se seveda zaveda tudi vodilnega motiva hrepenenja v svojih zgodbah. V *Nostalgiji* svoje razumevanje hrepenenja razloži glavna junakinja takole: "[...] hrepenenje v nas je smrtno, saj nismo večni, in ravno zato je lepo, ker je dekadentno".

Vzporednice lahko poleg slovenske moderne potegnemo tudi z romantiko – že omenjeni liki osamljenih posebnežev in obstrancev s posebnimi sposobnostmi so seveda tudi značilni romantični junaki. Vrnimo se k Simonu iz zgodbe *Jektatura*. Romantični subjekt je v nenehnem sporu s svetom, ki ga krivično obsoja, ker si je vzel pravico "razmišljati s svojo glavo" (implicitirano je torej, da je junak več vreden kot okolica), hkrati pa ima nenavadno sposobnost uročanja s svojimi "norimi očmi". Drug zanimiv lik, ki ga obudi pisateljica, je lik umetnika, genija, ki se pojavi kar v treh zgodbah. V zgodbi *Egej* spremljamo ponižno življenjsko izpoved muze slavnega slikarja, druga muza, Elza, skozi personalno pripoved spregovori o svoji turneji s slavnim pesnikom Milerjem, ki vodi dekadenten način življenja. Ta sicer mlado in entuziastično Elzo slednjič izčrpa. Tretja zgodba, ki se ukvarja z likom genija, je zgodba na ključ *Sedmina*. Ključ ni pretežek, v kratki zgodbi pa najdemo anekdote slovenske pisateljske generacije, ki je svoja najboljša dela pisala v šestdesetih in sedemdesetih letih.

Vseskozi je za zgodbe značilen velik eruditski zamah, prav tako je očitna obrtniška spretnost pri pisanju. Značilne so naratološke zanke, recimo večkratno ponavljanje prvega stavka; tako se v zgodbi *Žvižg* ponavlja stavek "Najina zgodba se je začela gori v vasi, pod tistimi veselimi oljkami sva se prvič spogledovala, čeprav sva se poznala že pet let, in pod tistim lepljivim hrastovjem sva se prvič ljubila.", v zgodbi *Metuljev zaliv* pa začetek stavka: "Že petič, odkar sva na otoku ...". Bolj posrečeno kot ta dva primera je nenehno vračanje k predmetu – uročenemu klobuku, ki napoveduje usodne dogodke v zgodbi *Klobuk profesorja Krausa*. Tukaj uporabi Veronika Simoniti tudi drug svoj značilen prijem, in sicer prepletanje dveh ravni zgodbe – v tem primeru dveh časovnih ravni. Morda imamo prav zaradi "obrtne" spretnosti včasih občutek, da je v središču zbirke pripovedovanje samo, ljubezen do zgodb. Portreti junakov so pogosto psihološko dvodimenzionalni, predvsem pa je za zgodbe značilna skoraj popolna odsotnost humorne distance. Nič čudnega, da po kakovosti izstopa ravno zgodba o zgodbah, ki stoji točno na sredini zbirke – *Gardske zgodbe*. Skupina učencev italijanščine dobi od svojega profesorja nalogo: dokončati morajo zgodbe o resničnih zgodovinskih osebah (vse se dogajajo okoli Gardskega jezera), ki jih je začel pripovedovati, pa jih je pustil z odprtim koncem. Učitelj Gianluca, katerega najljubše tri stvari na svetu so: "zgodbe, zgodbe, zgodbe", opiše čar "štorije" takole: "Zgodbe pač, take z nešteto možnimi zapleti in razpleti, ampak s samo enim zapletom in samo enim zapletom, zanima me, zakaj izmed tisoč možnosti prav tak zaplet in tak

razplet.” Podobno je razmišljanje junakinje iz zgodbe *Nostalgija*: “Kar me je pri fotografiji zmeraj najbolj fasciniralo, sta okamenelost trenutka in slepilo, da je od tega hipa naprej kljub prerokbi možno tisoč različic, kako se bo napletalo in razpletalo življenje, in hkrati vednost, kako so stvari v resnici potekale, vednost o eni sami usodni varianti.” Spet romantična podrejenost usodi, Goethejevemu demoničnemu? Najverjetneje ne. Ko tečajniki vprašajo učitelja, kako so se v resnici končale zgodbe o Goetheju, Mussoliniju in D’Annunziu, jim ta prostodušno prizna: “Izmislil sem si jih.”

Pisava se vrača k znanim modelom, a je danes prav zaradi tega posebna in sveža. Nikoli ne stopimo v isto reko in nikoli v isto (neo)romantiko. Junaki našega časa Veronike Simoniti nam pokažejo zanimivo sliko naše dobe: v primerjavi s svojimi pradedi iz 19. stoletja nosijo sledi treh vojn, ki so divjale čez Balkan v 20. stoletju; v nenaklonjenem okolju pa tako kot postmodernisti prisegajo na realnost fikcije – na enega izmed tisočih možnih zapletov, ki bi se lahko zgodili, pa se, žal, nikoli niso. Zato pa obstaja o vsakem dogodku tisoč zgodb in ne samo ena.